

Ennakko- ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen

KL 24.02.2025 § 18
770/00.00.00/2024

Valmistelija

Hallintojohtaja Elina Amnell-Holzhäuser

Keskusvaalilautakunnan on tarkastettava sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat vaalilain 63. §:n ja 66. g §:n mukaisesti.

Vaalilain 63. §:n mukaan:

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään niitä avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos:

1. ennakkoäänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin
2. vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä
3. lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt
4. kotiaänestyksen lähetekirjeestä puuttuu 54. §:ssä tarkoitetun henkilön nimikirjoitus.

Äänestyksen huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole lähetekirjeen kuittausmerkintää, ja siihen liitetty vaalikuori voidaan hyväksyä, äänioikeusrekisteriin merkitään, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on käyttänyt äänioikeuttaan. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määräämällä tavalla lisäksi vaaliluetteloon. Jos kunnan keskusvaalilautakunnalle on 71. §:n 3. momentin mukaisesti erityisestä syystä toimitettu äänioikeusrekisteristä heti sen tultua lainvoimaiseksi tulostetut vaaliluettelot, merkintä tehdään ainoastaan vaaliluetteloon.

Sen jälkeen, kun ennakkoäänestysasiakirjat on tarkastettu, kunnan keskusvaalilautakunnan on lajiteltava hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain sekä laskettava vaalikuorten lukumäärä äänestysalueittain ja merkittävä lukumäärät pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on äänestysalueittain lajiteltuina ja lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa.

Vaalilain 66. g §:n mukaan:

Kunnan keskusvaalilautakunnalle saapuneet kirjeäänestysasiakirjat tarkastetaan noudattaen, mitä 63. §:ssä säädetään.

Kirjeäänestys on 63 §:n 1–3 momentissa tarkoitettujen syiden lisäksi jätettävä huomioon ottamatta, jos:

1. kirjeäänestyksen lähetekuoreen tehtyjen postitus- tai lähetyserkintöjen perusteella ei voida varmasti vakuuttua siitä, että kuori on postitettu tai lähetetty ulkomailta
2. kirjeäänestyksen vaalikuori on avonainen ja voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu muusta kuin vaalikuoren teknisestä toimimattomuudesta, tai muutoin sellainen, ettei varmasti voida vakuuttua, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyin tavoin
3. kirjeäänestyksen lähetekirjeestä puuttuvat 66 d §:n 5 kohdan momentissa tarkoitettujen kirjeäänestyksen todistajien allekirjoitukset.

66 g §:n 3 momentin mukaan kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen keskusvaalilautakunnan on vaalisalaisuus säilyttäen avattava hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret, leimattava niissä olevat äänestysliput ja suljettava leimatut äänestysliput 50 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin vaalikuoriin. Leimaaminen ja uudelleen kuoritus on tehtävä muissa kuin aluevaaleissa ja kuntavaaleissa ennen kuin vaalikuoret toimitetaan 64 §:n mukaisesti vaalipiirilautakunnalle sekä aluevaaleissa ja kuntavaaleissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina ennen kello 15:tä.

Keskusvaalilautakunnalle saapuvat ennakkoäänestysasiakirjat koostuvat lähetekuoresta ja sen sisällä olevista lähetekirjeestä ja vaalikuoresta (jonka sisällä on suljettu äänestyslippu). Ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalilain 63 §:n mukaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina (eli 11.4.2025) ennen klo 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä.

Ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat on tarkistettava omina kokonaisuuksinaan. Tavoitteena on, että tarkastuksen jälkeen keskusvaalilautakunnalla on:

Aluevaaleissa

- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna ennakkoäänestyksen hyväksytyt (ruskeat) vaalikuoret ja
- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna kirjeäänestyksen hyväksytyt (turkoosit) vaalikuoret

–

Kuntavaaleissa

- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna ennakkoäänestyksen hyväksytyt (ruskeat) vaalikuoret ja
- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna kirjeäänestyksen hyväksytyt (turkoosit) vaalikuoret

Keskusvaalilautakunnan harkintaan jää, miten se käytännössä suorittaa asiakirjojen tarkastuksen. Keskusvaalilautakunta voi pitää yhden tai useamman kokouksen ja päättää tarkastukseen liittyvistä valmistavista toimenpiteistä tai keskusvaalilautakunta voi päättää, että keskusvaalilautakunnan sihteeri yhdessä avustavan henkilökunnan kanssa suorittaa asiakirjojen valmistavan tarkastamisen keskusvaalilautakunnan käsittelyä varten. Keskusvaalilautakunnan on tällöin huolehdittava, että tarkastus suoritetaan riittävän valvonnan alla. Vähintään kahden henkilön on oltava samanaikaisesti paikalla aina, kun ennakko- ja kirjeäänestysasiakirjoja käsitellään. Tarkastusta suorittavien henkilöiden

ulottuvilla ei saa olla käyttämättömiä vaaliasiakirjoja eikä vaalileimasimia. Tila, jossa tarkastus suoritetaan, on riittävän avoin, jotta tarkastuksen valvonta on mahdollista toteuttaa. Tarkastamiseen liittyvät ratkaisut, kuten kaikki huomioon ottamatta jättämiset, keskusvaalilautakunnan on tehtävä päätösvaltaisessa kokoonpanossa. Kokouksista on pidettävä pöytäkirjaa. Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet ennako- ja kirjeäänestysasiakirjat on ehdittävä käsitellä.

Keskusvaalilautakuntaan saapuneet (ja sille osoitetut) lähetekuoret sisältöineen on säilytettävä varmassa tallessa niin, että asiattomien pääsy niiden säilytyspaikkaan estetään. Vaalikuorten ja lähetekirjeiden säilyttäminen on turvattava jo siitä alkaen, kun ennako- ja kirjeäänestysasiakirjoja alkaa saapua keskusvaalilautakuntaan. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään niitä avaamatta huomioon ottamatta. Jokaiseen tällaiseen avaamattomaan lähetekuoreen on tehtävä merkintä siitä, minä päivänä ja mihin kellonaikaan kuori on saapunut kunnan keskusvaalilautakuntaan.

Keskusvaalilautakunnan tulee lähetekuoren saatuaan ennen sen avaamista tarkistaa lähetekuoren osoitekentästä, että lähetekuori on sille osoitettu. Mikäli jokin lähetekuori on saapunut väärään paikkaan (jos vastaanottajaksi on merkitty jonkun muun kunnan keskusvaalilautakunta), on se avaamattomana viipymättä toimitettava lähetekuorten kuittauslistalomaketta käyttäen lähimpään postitoimipaikkaan tai asiamiespostiin oikealle vastaanottajalle edelleen lähetettäväksi. Lähetekuoria ei siis saa laittaa suoraan kirjelaatikoihin. Tällainen väärään paikkaan erehdyksessä saapunut lähetekuori on siirrettävä oikealle vastaanottajalle (keskusvaalilautakunnalle) kunnasta riippumatta koko maan alueella.

Keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret tulee ehdottomasti lajitella äänestysalueittain kuoren oikealla puolella olevasta ikkunasta näkyvän äänestysalueen numeron mukaisesti. Lähetekuorten lajittelu äänestysalueittain on välttämätöntä siksi, että ennakoäänät lasketaan äänestysalueittain. Asiakirjojen äänestysalueittaisessa lajittelussa oleellista on se, että ennakoäänestysasiakirjojen tarkastuksen päätteeksi kaikki hyväksytyt vaalikuoret ovat lajiteltuna äänestysalueittain.

Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet lähetekuoret on avattava siten, että niiden sisältö ei vahingoitu. Vielä tässä avaamisvaiheessa lähetekuoreissa olevaa lähetekirjettä ja vaalikuorta ei saa erottaa toisistaan. Erottelu tehdään vasta sitten, kun lähetekirje ja vaalikuori voidaan hyväksyä.

Keskusvaalilautakunnalle saapuu kahdenlaisia lähetekuoria:

1. niitä, joiden vasemmanpuoleisesta ikkunasta näkyy, että lähetekirjeeseen on tehty kuittausmerkintä
2. niitä, joiden vasemmanpuoleisesta ikkunasta näkyy, että lähetekirjeeseen ei ole tehty kuittausmerkintää.

Ennakoäänestysasiakirjoja tarkastaessaan keskusvaalilautakunta saattaa havaita, että lähetekuoreissa oleva lähetekirje on kyllä osoitettu sille, mutta äänestäjä ei äänioikeusrekisterin mukaan kuulu kyseiseen kuntaan, vaan on äänioikeutettu muussa kunnassa. Lähetekirje on siten virheellisesti osoitettu. Jos kuntavaalien lähetekirje on virheellisesti osoitettu toisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, lähetekirjettä ja vaalikuorta ei siirretä eteenpäin, koska oletetaan, että lähetekirjeen virheellisesti osoittanut äänestäjä on myös virheellisesti äänestänyt väärän kunnan ehdokasta.

Nämä äänestyksen jätetään ottamatta huomioon. Jos aluevaalien lähetekirje on virheellisesti osoitettu toisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, lähetekirje voidaan siirtää eteenpäin saman hyvinvointialueen sisällä. Sen sijaan toisen hyvinvointialueen kuntaan osoitettua lähetekirjettä ei siirretä eteenpäin, koska oletetaan, että lähetekirjeen virheellisesti osoittanut äänestäjä on myös virheellisesti äänestänyt väärän hyvinvointialueen ehdokasta. Nämä äänestyksen jätetään huomioon ottamatta.

Tällaiset tapaukset ovat mahdollisia vain, jos lähetekirjeenä on käytetty erillistä lähetekirjelomaketta ja se on täytetty käsin. Selvytyden vuoksi todetaan, että em. kuvattu menettely (virheellisesti osoitettu lähetekuori) ja väärään paikkaan saapunut lähetekuori ovat eri asioita.

Jos vaalikuori on avonainen, keskusvaalilautakunnan on suljettava se vaalisalaisuus säilyttäen. Jos vaalikuoren liimaus ei jostain syystä pidä, kuori voidaan sulkea myös sinettinauhalla.

Ehdotus

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja:

Keskusvaalilautakunta päättää, että

1. Ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastaminen teknisesti suoritetaan toimistotyönä keskusvaalilautakunnan ja oikeusministeriön ohjeiden mukaisesti kaupungintalolla (Raatihuone, valtuustosalin) sitä mukaa, kun ennakkoäänestysasiakirjat saapuvat, ja että tästä tehtävästä vastaaviksi keskusvaalilautakunnan sihteerin avustaviksi vaalivirkailijoiksi nimetään vaaliassistentit Cecilia Soininen, Kjell Westerholm ja Siv Mårtens. Keskusvaalilautakunnan sihteerin valtuutetaan määräämään myös seuraava muu henkilökunta avustamaan ennakkoäänestysasiakirjojen teknisessä tarkastamisessa: Anne Lindell, Carola Nystedt, Merja Ralanti, Martina Sundsten, Ella Hagner ja Sari Stigman. Mikäli Sari Stigman on toiminut ennakkoäänestyksen vaalitoimitsijana (esim. yllättävien poissaolojen vuoksi), on keskusvaalilautakunnan sihteerin velvollinen huolehtimaan, ettei Sari Stigman osallistu kyseisenä ennakkoäänestyspäivänä kyseisessä ennakkoäänestyspaikassa vastaanotettujen ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastamiseen. Sama koskee Kjell Westerholmia, mikäli hän on toiminut vaalitoimitsijana ennakkoäänestyksessä.
2. Vähintään kaksi vaalivirkailijaa on samanaikaisesti paikalla aina kun ennakkoäänestysasiakirjoja käsitellään ja että keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja suorittaa ennakkoäänestysasiakirjojen tarkistamisen valvontaa otantamenetelmällä
3. Keskusvaalilautakuntaan saapuneet (ja sille osoitetut) lähetekuoret sisältöineen säilytetään Raatihuoneen valtuustosalissa, joka on ulkopuolisilta lukittu tila.
4. Virkailijat jättävät kaikki epäselvät tarkastamiseen liittyvät ratkaisut, kuten kaikki huomioon ottamatta jättämiset, keskusvaalilautakunnan kokouksen 11.4.2025 käsiteltäväksi, jonka kokouksen päätösten mukaisesti tehdään tarvittavat täydentävät rekisteröinnit kokouksen jälkeen.
5. Kunnan omista ennakkoäänestyspaikoista vähintään kaksi vaalitoimitsijaa tuo sekä oman kunnan keskusvaalilautakunnalle että muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret henkilökohtaisesti oman kunnan keskusvaalilautakunnan vaalivirkailijalle (keskusvaalilautakunnan sihteerin tai vaaliassistentin) äänestyspäivän

päätteeksi ja keskusvaalilautakunnan edustaja (keskusvaalilautakunnan sihteeri tai vaaliassistentti) avustajan kanssa vie muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret postin noutopalveluun os. Posti, R-kioski, Brandensteininkatu 17, 07900 Loviisa.

6. Vaalitoimikunta toimittaa muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret ja oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret äänestyspäivän päätteeksi oman kunnan keskusvaalilautakunnan vaalivirkailijalle (keskusvaalilautakunnan sihteeri tai vaaliassistentti).

Käsittely

Ehdotuksen 1. kohtaa täydennettiin siten, että viimeinen virke "Sama koskee Kjell Westerholmia, mikäli hän on toiminut vaalitoimitsijana ennakkoäänestyksessä" muutetaan muotoon: "Sama koskee Kjell Westerholmia sekä mahdollista muuta henkilöä, jonka keskusvaalilautakunnan sihteeri on keskusvaalilautakunnan valtuutuksen perusteella määrännyt toimimaan vaalitoimitsijana, mikäli hän on toiminut vaalitoimitsijana ennakkoäänestyksessä".

Päätös

Päätös täydennetyn ehdotuksen mukainen.